

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาวิชาชีพเฉพาะกิจ หรือเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะวิชาชีพตามความต้องการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งจัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะหรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งไม่อาจดำเนินการได้โดยสถาบันการศึกษาปกติ ในการจัดการศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐด้วย แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2535 เพื่อให้มีความเข้าใจไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความสะดวกและง่ายต่อการประสานการปฏิบัติระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อความสะดวกในการจัดและปรับปรุงโครงสร้างกำลังกองทัพในอนาคต กองทัพบก จึงได้จัดกลุ่มของหน่วยงานตามลักษณะของงานที่หน่วยนั้น ๆ รับผิดชอบให้มีความสัมพันธ์กัน สามารถแบ่งส่วนราชการในกองทัพบกเป็น 7 ส่วน ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2533) ออกตามความในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกลาโหม พ.ศ.2503 ดังนี้

1. ส่วนบัญชาการ
2. ส่วนกำลังรบ
3. ส่วนสนับสนุนการรบ
4. ส่วนส่งกำลังบำรุง
5. ส่วนภูมิภาค
6. ส่วนการศึกษา
7. ส่วนช่วยการพัฒนาประเทศ

กรมแพทย์ทหารบก อยู่ในส่วนสนับสนุนการรบของกองทัพบก โดยมีการจัดส่วนราชการออกเป็น 17 หน่วย และกองทัพบกฝากการบังคับบัญชาไว้ 2 หน่วย หน่วยที่มีการจัดการศึกษาให้กับกรมแพทย์ทหารบก มี 2 หน่วย คือ โรงเรียนเสนาธิการกรมแพทย์ทหารบก และศูนย์อำนวยการแพทย์พระมงกุฎเกล้า โดยมีการจัดส่วนราชการออกเป็น 9 หน่วย ซึ่งรวมทั้ง วิทยาลัยแพทย์ศาสตร์พระมงกุฎเกล้า และ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

โรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทยทหารบก จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ.2479 มีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมวิชาแพทย์และพยาบาลแก่นายทหารในสายการแพทย์ ตลอดจนนายสิบและพลพยาบาล ซึ่งขณะนั้นเปิดหลักสูตรพยาบาล 3 ปี โดยใช้หลักสูตรเดียวกับหลักสูตรวิชาพยาบาลของโรงเรียนพยาบาลศิริราช จนถึง พ.ศ.2527 จึงโอนไปจัดตั้งเป็นวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ขึ้นตรงต่อกรมแพทยทหารบก ในปี พ.ศ.2483 เปิดหลักสูตรแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง ใช้เวลาศึกษา 4 ปี และฝึกฝนเป็นแพทย์ประจำบ้านอีก 6 เดือน เปิดการศึกษาได้ 4 รุ่น ก็ยุบเลิก ในปี 2491 เปิดหลักสูตรนายสิบเสนาณรงค์ ซึ่งเป็นหลักสูตรผลิตกำลังพล ใช้เวลาศึกษา 1 ปี หรือ 2 ปี แล้วแต่นโยบายของกองทัพบกในขณะนั้นจนถึงปัจจุบันนี้

กรมแพทยทหารบก พิจารณาเห็นว่า ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้บุคลากรสายแพทย์ที่อยู่หน่วยเสนาณรงค์ต่าง ๆ ของกองทัพบกทั่วประเทศไทย มีความรู้ทางวิชาการ ความรู้เฉพาะทางน้อย หรืออาจจะล้าสมัยไปบ้างแล้ว จึงให้โรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทยทหารบก เปิดหลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้แก่กำลังพลขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2501 จนถึงปัจจุบัน ระยะเวลาการอบรมนั้นให้พิจารณาว่าไม่ควรกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานด้านบริการแก่กำลังพลของหน่วยนั้น ๆ

ในปีการศึกษา 2540 โรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทยทหารบก เปิดหลักสูตรตามคำสั่ง ทบ. ที่ 169/2540 ลง 18 มี.ค.40 จำนวน 13 หลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรตามแนวทางรับราชการ เป็นหลักสูตรตามลำดับชั้นยศ
 - 1.1 หลักสูตรชั้นนายพันเหล่าแพทย์ 2 รุ่น
 - 1.2 หลักสูตรชั้นนายร้อยเหล่าแพทย์ 1 รุ่น
 - 1.3 หลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ 2 รุ่น
 - 1.4 หลักสูตรนายสิบชั้นต้นเหล่าแพทย์ 2 รุ่น
 - 1.5 หลักสูตรปฐมนิเทศนายทหารใหม่เหล่าแพทย์ 1 รุ่น
2. หลักสูตรเพิ่มพูนความรู้แก่กำลังพล เปิดตามความจำเป็นและความต้องการของหน่วยแพทย์กองทัพบกทั่วประเทศ
 - 2.1 หลักสูตรพยาบาลวิสัญญี
 - 2.2 หลักสูตรนายสิบส่งกำลัง
 - 2.3 หลักสูตรนายสิบพยาธิ
 - 2.4 หลักสูตรนายสิบพยาธิชั้นสูง

- 2.5 หลักสูตรทันตกรรม
 - 2.6 หลักสูตรรังสีกรรม
 - 2.7 หลักสูตรนายทหารเวชกรรมป้องกัน
3. หลักสูตรผลิตกำลังพล คือ หลักสูตรนักเรียนนายสิบเหล่าแพทย์

หลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ เป็นหลักสูตรตามแนวทางรับราชการที่สำคัญ เพราะเป็นหลักสูตรในระดับผู้ปฏิบัติ ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรนี้สามารถนำไปใช้ในการสอบเลื่อนฐานะเป็นนายทหารสัญญาบัตรได้ (ระดับผู้บริหาร) และถ้าสอบเลื่อนฐานะไม่ได้ เมื่ออายุ 59 ปี ก็จะได้รับ การเลื่อนฐานะให้เป็นนายทหารสัญญาบัตรได้เลย (ระดับผู้บริหาร) ตามคำสั่งที่ กท 0401/28255 ลง 30 พ.ย.26 เรื่อง การเลื่อนฐานะนายทหารประทวนเป็นนายทหารสัญญาบัตรที่ จะครบกำหนดเกษียณอายุ

หลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ เป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้น 12 สัปดาห์ เปิด การศึกษารุ่นที่ 1 ตั้งแต่ พ.ศ.2501 โดยเปิดปีละ 2 รุ่น และได้รับการปรับปรุงหลักสูตรเมื่อ พ.ศ. 2535 มีผู้เข้ารับการศึกษานี้หลักสูตรฉบับปรับปรุงคือ ตั้งแต่รุ่นที่ 45 จนถึงปัจจุบันคือรุ่นที่ 54 ซึ่งเป็นเวลา 5 ปีแล้ว ยังไม่เคยมีการประเมินหลักสูตรมาก่อนเลย ที่แล้วมา มีการปรับปรุงเนื้อหา สาระและการจัดการดำเนินการของหลักสูตร ไปบ้างตามสภาพความเหมาะสมของความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่การปรับปรุงมิได้มีพื้นฐานมาจากการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขแต่ประการใด และก็มีได้มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จ การอบรมจากหลักสูตรนี้ว่าสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึง เห็นความสำคัญของการประเมินหลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์อย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อ นำผลที่ได้เสนอคณะกรรมการหลักสูตร ฯ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร ต่าง ๆ ของกรมแพทย์ทหารบก และวางพื้นฐานสำหรับหลักสูตรอื่นที่กำลังจะเปิดใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535 ของกรมแพทย์ทหารบก

ขอบเขตของการวิจัย

การประเมินหลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535 กรมแพทย์ทหารบก ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรที่ทำการประเมิน คือ หลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535 ของกรมแพทย์ทหารบก

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นายสิบนักเรียนอาวุโสเหล่าแพทย์ ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา

3. กรอบของการประเมินหลักสูตรครั้งนี้จะใช้กรอบการประเมินในเชิงระบบตามแบบจำลองซีพี (CIPP Model) โดยมุ่งประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การประเมินบริบท (Context evaluation) คือ การประเมินสภาพของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร เกณฑ์การวัดและประเมินผล

3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ อาจารย์ นายสิบนักเรียนอาวุโสเหล่าแพทย์ และส่วนประกอบที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

3.3 การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการบริหาร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

3.4 การประเมินผลผลิต (Product evaluation) คือ การประเมินคุณลักษณะด้านวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535 ของกรมแพทย์ทหารบก

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร	หมายถึง	ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก, ผู้อำนวยการกองการศึกษาโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก, หัวหน้าแผนกวิชาทั้ง 6 แผนก ของโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก ที่บริหารหลักสูตรนายสิบอาวุโส รุ่นที่ 51 ถึง 54
อาจารย์	หมายถึง	อาจารย์ประจำและอาจารย์ภายนอก ที่ทำการสอนภาค ทฤษฎี และ/หรือ ภาคปฏิบัติ ตามรายวิชาในโครงสร้าง ของหลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535 ของ กรมแพทย์ทหารบก ที่สอนหลักสูตรนายสิบ อาวุโส รุ่นที่ 51 ถึง 54
นายสิบนักเรียน	หมายถึง	นายสิบพยาบาลที่เข้ารับการศึกษหลักสูตรนายสิบ อาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535 ของ กรมแพทย์ ทหารบก รุ่นที่ 54
ผู้สำเร็จการศึกษา	หมายถึง	นายสิบนักเรียนที่สำเร็จการศึกษหลักสูตรนายสิบ อาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535 ของกรมแพทย์ ทหารบก รุ่นที่ 51 ถึง 53 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนจาก อาจารย์กลุ่มเดียวกับนักเรียนนายสิบรุ่นปัจจุบัน
ผู้บังคับบัญชา	หมายถึง	บุคลากรสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาที่ผู้สำเร็จการศึกษปฏิบัติงานอยู่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารในการพิจารณาคุณค่าหรือคุณภาพ ของหลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ พุทธศักราช 2535
2. เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรนายสิบอาวุโสเหล่าแพทย์ ทั้งในด้านตัวเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ และคุณลักษณะด้านวิชาชีพของ ผู้เรียน